

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

מאמר וה' אמר המכסה גו'-תשל"ז

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

הוצאה חמישית

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, ניו

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלש לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות גדולות
צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

פתח דבר

לקראת שיק פ' וירא, כ"ף מרחשון הבעל"ט, יום הולדת כ"ק אדמו"ר
(מהורש"ב) נ"ע — הננו מוציאים לאור, ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, את
המאמר ד"ה ויהי אמר המכסה גו', שנאמר בהתוועדות דש"פ וירא, כ"ף
מרחשון התשל"ז.

מערכת „אוצר החסידים“

פרשיק וירא כ"ף סיוח ה' תהא זו שנת פשיח
ברוקלין, נ"י.

בס"ד. ש"פ וירא, כ"ף מרחשון ה'תשל"ז

וה' אמר המכסה אני מאברהם גר ואברהם היו יהי לגוי גדול גר' כי ידעתיו למען אשר יצוה גר' ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט גר'. ומדייק בזה בעל יום ההולדת במאמרו ד"ה זה דשנת תרס"ז (בהמשך תרס"ז), הרי דרך הוי' זהו תומיץ, וא"כ מה מוסיף הכותב בלעשות צדקה גר' (ענין המצוות) על ושמרו דרך הוי'. ומבאר שם, דדרך הוי' היא המשכה מלמעלה למטה, וצדקה ומשפט היא העבודה בבחי' מלמטה למעלה, העבודה דאור חור. [ועפ"י מבואר שם] גם השייכות דושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט למ"ש לפניו והוי' אמר המכסה אני מאברהם גר'.

והנה הפסוק כי ידעתיו גר' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט נתבאר בהמשך הנ"ל בד"ה כי ידעתיו דשנת תרס"ז (מאמר דש"פ וירא הראשון שבהמשך), ובמאמר זה (מאמר דש"פ וירא השני שבהמשך) מבאר הפסוק באופן אחר, נוסף על זה שמאמר הראשון מתחיל בפסוק כי ידעתיו ומאמר השני מתחיל בפסוק והוי' אמר המכסה אני גר', הנה גם בפסוק כי ידעתיו גופא, במאמר השני מפרש באופן אחר, דבמאמר הראשון מביא שני פירושים בכי ידעתיו, פירוש התרגום שידעתיו הוא לשון ידיעה, ארי גלי קדמי, ופירוש רש"י שידעתיו הוא לשון חיבה. ומבאר שם שידעתיו לשון ידיעה הו"ע רצון העצמי (דוהו ארי גלי קדמי, כי הרצון הוא בהתגלות), וידעתיו לשון חיבה הו"ע תענוג העצמי, משא"כ במאמר

(1) פרשתנו יח, ידים.

(2) הוצאת קה"ת — ע' שצח.

(3) כמובן בפשטות (שלא להוציא רש"י לפרש הפירוש דללכת בכל דרכיו (עקב י, יב) — כי זה טוב מעצמי). וכדמוכח גם ממש (הושע בסופו) כי ישרים דרכי הוי', שקאי על דברי תורה (ביב פס, א וברשעים שם. שהש"ר פ"א, ב עה"פ יעקבי מנשיקית פיהו בסופו), או על מצוות (נזיר כג, א. ודריית י, ב). וראה זה ח"א וישלח (קעה, ב). ואינן ארחין ושבילין דאורייתא. ביאורו לאדואמיצ שם (ס, ב ואילך) ולהציץ (כרך ב ע' תשד ואילך). אוהית ניד עה"פ הושע שם (ע' תנא ואילך).

(4) דצדקה נק' בשם מצוה (סתם) — תניא פל"ג (מח, ב). וכן כל המצוות נקראות בשם צדקה, כדלקמן סעיף ד.

(5) בסיומו — ע' תת.

(6) נעתק לקמן סעיף ו.

(7) ע' סת.

(8) אונקלוס עה"פ. וגם בחיב"ע עה"פ: ארום גלי קדמי.

(9) בסיומו — ע' עז.

(*) ומה שפירש רש"י בס"פ עקב יא, כב, ללכת בכל דרכיו — הוא רחום ואתה חתא רחום כו" — יש לומר, כי לפני. ללכת בכל דרכיו דס"פ עקב כתיב. ששמוך תשמרון את כל המצוה הוצא נ"י, דמזה מוכח, שכ"ללכת בכל דרכיו מוסיף עוד ענין.

ועדיו י"ל במ"ש הרמב"ם נה"ל דיעות פ"א ה"ה, ומצוין אנו ללכת בדרכים האלו הבנינויים. . . שנאמר (חבוא כח, ט) והלכת בדרכיו — כי לפני. והלכת בדרכיו כתיב. כי תשמור את מצוות ה' אלקיך. והא שלא פירש רש"י כפי חבוא — יש לומר ששמוך על מה שפירש כבר לפניו בס"פ עקב.

השני¹⁰ מפרש¹¹ ידעתיו לשון חיבה, שחיבב אותו בבחי' תענוג העצמי. ועוד חילוק בין שני המאמרים בהפירוש דושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט. דבמאמר הראשון משמע (כפשטות לשון הכתוב, וכמבואר גם בכמה דרושים) דלעשות צדקה ומשפט הוא הפירוש דושמרו דרך הוי'¹², או שצדקה ומשפט הוא פרט בדרך הוי'. ויש לומר שדרך הוי' (לשון יחיד) היא התורה (בחינת כלל שלמעלה מהתחלקות), ומזה נמשך לעשות צדקה¹³, עשיית המצוות (רמ"ח אברין דמלכא¹⁴, אברים פרטים)¹⁵. ובמאמר זה (מאמר דשי"פ וירא השני שבהמשך) מבאר דלעשות צדקה גו' (עם היות שבא בהמשך לושמרו דרך הוי') הוא לא פירוש או פרט בדרך הוי' אלא שהוא ענין נוסף. ולאחרי ושמרו דרך הוי', המשכה מלמעלה למטה, באים אחי"כ לעבודה נעלית יותר, לעשות צדקה, עבודה מלמטה למעלה.

(ב) ויובן כ"ז ע"פ המבואר בדי' זכור תרע"ח¹⁶ לבעל יום ההולדת (עה"פ ושמרו דרך הוי'), ובארוכה בביאור¹⁷ לאדמו"ר האמצעי¹⁸ (עה"פ¹⁹ כי ישרים דרכי הוי') ובכ"מ²⁰, דענין דרך למעלה הוא בדוגמת דרך כפשוטו (בגשמיות), שהוא ממוצע שמחבר שני מקומות שמצד עצמם הם רחוקים זמ"ז בתכלית. וכמו דרך המלך הנמשך והולך מעיר המלוכה מקום מושב המלך לכל מרחבי המדינה (שעל ידו מגיעים לכל העיירות הגדולות), וממנו מסתעפים עוד דרכים ונתיבות שעל ידם יכולים להגיע לעיירות הקטנות וכו' עד לפינה הכי נדחת, דהריחוק שבין עיירות הקטנות ומכ"ש פינה הנדחת לעיר הבירה מקום מושב המלך הוא נוסף על הריחוק במקום גם ריחוק במעלה, ועד לריחוק שבאין ערוך, וע"י אמצעות הדרך נעשה קישור וחיבור דפינה הנדחת עם מקום מושב המלך. וזהו מה שהקו הנמשך מאוא"ס נקרא בשם דרך, כי הקו הוא הממוצע שעל ידו נמשך מאוא"ס לעולמות, דנוסף על

(10) אף שאין זה פירוש הפשוט דחיבת ידעתי¹⁰, אלא שרשיי מוכרח לפרש כן כי אם תפרשו כתרומת יודע אני . . אין למען נופל על הלשון.

(11) וכמבואר בכ"מ, דלעשות צדקה הוא הדרך ומבוא שיהי גילוי שם הוי' (חז"א בשלח סג, ב. לקו"ת שה"ש מד, ג. ד"ה זכור תרע"ח ס"ע קצ, ד"ה כי ידעתי תרפ"ז ס"ע ק"א, ועוד).

(12) להעיר משה"ס תרע"ח ע' סג, שדרך הוי' הוא כוונת המצוות ודלעשות צדקה גו' הוא מעשה המצוות ובהמשך הענין שם, כמו שהוא במעשה המצוות לגבי כוונת המצוות כן הוא במצוות לגבי תורה.

(13) ראה תקו"ז תיקון ל' (עד, סע"א), הובא בתניא פ"ד, רפכ"ג, ועוד.

(14) ראה חז"נ קכט, א (באד"ר), חד ארתא כו' דנהיר לתרי"ג ארחין, וכלקו"ת ראה כא, ד [ועד"ז בדי' כי ידעתי תרכ"ז (ע' כו), פרי"ת (ע' קלט)] שתורה היא, חד ארתא [אור אחד . . למעלה מבחי' התחלקות], והמצוות (אורות המתחלקים בכלים, שלכל כלי אור בפ"ע) מתחלקים לתרי"ג (תרי"ג ארחין), ולהעיר גם מלקו"ת במדבר יג, א"ב, ובפשטות: התורה — אחת המצוות — תרי"ג.

(15) יעמי' מוכן ההמשך דלעשות צדקה גו' לושמרו דרך הוי', וראה לקמן הערה 44.

(16) סה"ס תרע"ח ע' קצג.

(17) ר"פ וישלח (יט, ב ואילך).

(18) הושע במסופ.

(19) ביאורו להצ"צ וישלח (כרך ב) ע' תשד ואילך. אוה"ת נ"ך ס"ע תג ואילך. שה"ש כרך ב ע' תרפ

ואילך. המשך ר"ה תשי"ז פ"ח ואילך, ועוד.

זה שהתהוות העולמות (המשכת אוא"ס להוות את העולמות) הוא ע"י אמצעות הקו [דענין זה הוא ע"י חיצוניות הקו, דשרשו הוא ממל' דא"ס], הרי ע"י הקו נעשה גם המשכת הגילויים דאוא"ס בעולמות [דענין זה הוא ע"י פנימיות הקו, דשרשו הוא מת"ת הנעלם].

(ג) **ועפ"ז** מבאר בעל יום ההולדת בדי"ה זכור הנ"ל²⁰ זה שהתומ"צ נק' דרך הוי', כי ענין תומ"צ הוא לאתקנא רזא דשמ"י²¹, המשכת בחי' שמו הגדול (שם הוי'), שהוא הגילוי דעצמות אוא"ס (בחי' ת"ת הנעלם שלמעלה מבחי' מל' דא"ס). ולכן נק' דרך הוי', הדרכים שעל ידם נמשך בעולם הגילוי דשם הוי', שמו הגדול. ועי"ז נשלמה הכוונה דדירה בתחתונים²², הגילוי דעצמות אוא"ס (שלמעלה מבחי' סובב וממלא) למטה בתחתונים, בתחתון שאי"ז תחתון למטה ממנו. ומבאר שם²³, דענין דירה בתחתונים הוא כמשל אדם הדר בבית חבירו, שכל עצמותו כמו שהוא דר בביתו הוא דר בבית חבירו. ויש לומר, שהכוונה בהמשל דאדם הדר בבית חבירו, הוא לבאר, דענין דירה בתחתונים הוא לא באופן שמצד הגילוי דאוא"ס בהתחתון נעשה בו זיכור ועלי' (באופן שמתבטל ה"תחתון" שבו), כי אם, שגם לאחר הגילוי הוא נשאר תחתון²⁴, ואעפ"כ נמשך בו הגילוי דעצמות אוא"ס. דזהו תוכן המשל דאדם הדר בבית חבירו, שגם לאחר שהוא דר שם הבית הוא בית חבירו, ואעפ"כ הוא דר שם בכל עצמותו כמו שהוא דר בביתו.

(ד) **והנה** לאחר זה ממשיך בהמאמר (די"ה זכור הנ"ל²⁵), דכמו שדרך כפשוטו משמש לא רק להליכה אלא גם לחזרה²⁶, עי"ז הוא גם בדרך הוי', דאמיתית ענינו הוא שהוא באופן כזה שעל ידו נעשה לא רק ההמשכה מלמעלה למטה (ענין הליכה), אלא גם העלאת התחתון, שיהי' כלי להמשכה²⁷. ושני ענינים

(20) ע' קצ.

(21) ראה תו"א שמות מט, ד ואילך. יתרו טו, ד ואילך. אוה"ת שמות ע' רט ואילך. שם כרך ז ע' בתפא. כרך ח ס"ע ב"תתכד ואילך. יתרו ע' תתלג ואילך. שם ע' תתמד ואילך. ועוד.

(22) ראה תנחומא נשא טו. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ז.

(23) לשון אדה"ז בתניא שם.

(24) ע' קצג. וראה גם אוה"ת שה"ש שם ע' תרפ. סה"מ תרפ"ב ע' שלה.

(25) וי"ל השייכות דענין זה לדרך הוי', כי הדרך מקשר גם סינה הנדחת, כנ"ל בפנים. ולהעיר גם מלקו"ת שה"ש מד, ג דענין דרך הוי' הוא, להוות הולך ומתגלה גם למטה בעולם העשי' עולם החושך, די"ל הפירוש שגם אח"כ נשאר, עולם החושך²⁸, ואעפ"כ נמשך בו הגילוי דהוי'.

(26) ע' קצג ואילך.

(27) ראה גם ביאורו לאדהאמ"צ שם יט, ג. להצי"צ שם ע' תשו. אוה"ת נ"ך ע' תנו. ועוד.

(28) ומה שנק' בית חבירו ו"עולם החושך" (ראה לעיל הערה 25) — יש לומר (וראה לקו"ש חט"ו ע' 89 בהערות), כי גם ענין עליית התחתון מלמטה למעלה, כולל גם העלי' שתהי' לעיל (שאו תהי' בתכלית השלימות), הוא (לא שאו יתבטל הצמצום, כי אם) שחושך הצמצום נופא יהפך לאור (המשך תערי"ב ח"ב ע' השלימות).

אלו (ההמשכה מלמעלה והעלאת המטה) נעשים ע"י לימוד התורה וקיום המצוות²⁹. ע"י לימוד התורה נעשה ההמשכה דעצמות אוא"ס (דהחכמה דתורה היא מבחי' החכמה דעצמות א"ס) בשכל האדם (שכל אנושי שמלוכש במוח גשמי), ובפרט כשלומד היטב בעיון שכלו שאז היא מתאחדת עמו ביחוד נפלא שאין יחוד כמוהו³⁰, ועד שנקראת על שמו³¹. ובירור והעלאת התחתון נעשה ע"י מעשה המצוות, ובפרט כשמעשה המצוות הוא באופן דאתכפיא, מעשה מלשון כפ"י³². וזהו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה גר', דאמיתית ענין הדרך שמשמש לא רק להליכה (המשכה מלמעלה) אלא גם לחזרה (בירור והעלאת התחתון) הוא שנוסף ללימוד התורה יש גם עשיית צדקה, דכל המצוות נק' בשם צדקה³³. ומוסיף צדקה ומשפט³⁴, דעשיית הצדקה (צדקה כפשוטה) צ"ל במשפט, שישפוט את עצמו מהמותרות ויחשוב היטב מה שהוא מוכרח לנפשו וכל השאר יתן לצדקה. ועד"ז הוא בכל המצוות (שנק' בשם צדקה, כנ"ל) שקיומם צ"ל באופן דמשפט. ומוסיף לעשות (צדקה ומשפט), שגם זה (שהצדקה היא באופן דמשפט) אינו מספיק עדיין, וצריך להיות באופן דאתכפיא, מעשה מלשון כפ"י. ועי"ז נעשה בירור והעלאת התחתון, שנעשה כלי להגילוי שלמעלה.

ה) והנה העילוי שבבירור והעלאת התחתון, מובן מהמאמר (ד"ה זכור הנ"ל) שיש בזה ב' ענינים. א' שזה נוגע להמשכה שלמעלה. וכמ"ש במאמר הנ"ל³⁵ דכמו שבדרך כפשוטו באם א"א לילך בו בחזרה אזי אינו נקרא דרך (לא רק לגבי המקום שנא לשם, אלא) גם לגבי המקום שהלך משם, דכשלא ישנה העלי' (שהתחתון אינו כלי להמשכה), אין ההמשכה אמיתית. ויש לומר הביאור בזה, דאמיתית ענין ושלמות ההמשכה (שאין בה הגבלה) היא, דלא רק שהיא נמשכת בכל מקום גם במקום הכי תחתון, אלא שהיא נמשכת וחודרת בכל חלקי המקום עד שמתעצמת עמו. שזה (ההתעצמות) הוא דוקא כשהתחתון הוא כלי להגילוי, דהגם

תתקל. שם ע' תתקלב). ומכיון שענין זה (הפיכת החושך לאור) א"א להיות מצד הגדרים ד.אור' ו.חושך' ורק בכה העצמות — נמצא, שמצד הגדרים ד.עולם', יהי גם אז, תחתון' — בית חבירי', עולם החושך'. ועצ"ע.

29) ראה לקרית שמע"צ פד, ב. אהיה ואתחנן דיה ושננתם. דיה ויגש תרע"ח (הובא גם בדיה זכור הנ"ל) וראה לקרית ח"ט ע' 65. ועוד.

30) תניא פ"ה.

31) ע"ז יט, א. וראה קידושין לב, סע"א ואילך.

32) דיה ויגש הנ"ל ע' קכא. שם ע' קכד ואילך. דיה זכור הנ"ל ע' קצב. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תשסא ואילך. מה"מ תרל"ז ח"ב ע' רפס. תרצ"ט ע' 191. ועוד.

33) תורא מקץ לח, ג. סב, ג. לקרית שה"ש פד, ג. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ס"ע עזרת. ושי"ג, סי' המאמרים: תרע"ח דיה ויגש (ע' קכא), דיה זכור (ע' קצ), וראה גם דיה כי ידעתי תרכ"ז (ע' כב). שם ע' כד ואילך. פרי"ת (ע' קלג). שם ע' קלו ואילך. תרפ"ז (ע' קג). שם ע' קיא. ק"ג, ובכ"מ.

34) ראה גם תורא בשלח סג, סע"ב. דיה נ"ח תרמ"ג ס"ג (ע' מ"מו). דיה אשר ברא תרפ"ט ס"ד (מה"מ קונטרסים ח"א כג, ב). דיה ויאמר גר' לך תשיב ס"ד (ע' 53). ובכ"מ.

שמצד למעלה אפשר להיות ההמשכה גם בתחתון שאינו כלי, דמיי"י יאמר לו מה תעשה³⁵, הרי בנוגע להתחתון, מכיון שמצדו אינו כלי ראוי להמשכה, אינו מתעצם עם האור³⁶, ובמילא חסר גם בהמשכה כנ"ל. ועוד ענין בבירור והעלאת התחתון³⁷, ובפרט כשהבירור הוא באופן דאתכפיא, שזה דוקא מגיע בהעצמות. והו"ע מעשה גדול³⁸, כי מעשה מלשון כפי' (בירור התחתון) מגיע בהעלם העצמי³⁹ שלמעלה מכל ההמשכות והגילויים⁴⁰.

(ו) ועפ"ז יש לבאר תוכן הפנימי של החילוקים דהמאמרים דש"פ וירא בהמשך תרס"ז. דבמאמר הראשון מבאר ענין המצוות, זה שעי' קיום המצוות נמשכים ענינים הכי נעלים, רצון עצמי ותענוג עצמי. היינו שהעילוי דעבודת המטה הוא שעי' נעשה ההמשכה מלמעלה וגם ענין בירור התחתון הוא שעי' היא השלימות דההמשכה. ולכן מפרש (כפשוטו לשון הכתוב) דלעשות צדקה ומשפט הוא פירוש ופרט בדרך הוי', ההמשכה מלמעלה. ולשנה הבאה במאמר השני מבאר העילוי דמעשה המצוות (עבודת המטה) כמו שהוא מצד עצמו⁴¹, בדוגמת הגילוי דלעתידי שאז תתגלה מעלת המעשה, מעשה גדול, לא רק זה שהמעשה מעורר וממשיך את אור הבל"ג כמו שהוא למעלה מהתלבשות בחכמה (תלמוד), אלא גם העילוי דהמעשה גופא, שהוא מגיע בהעלם העצמי⁴² (שלמעלה גם מאור הבל"ג שנמשך על ידו)⁴³. ולכן מפרש דלעשות צדקה ומשפט הוא (לא פרט וביאור בדרך

(35) קהלת ת, ד.

(36) ראה לקו"ט פ' ראה כת, ב. שעי' נמשך בו (אף שלא נזכר) גילוי אור עליון ממש, כי הוא ית' כל

יכול.

(37) ובמ"ש בלקו"ט שם, ש.מ"ס אין הגילוי אור מתייחד כ"כ עם הכלי.

(38) כ"ס בדיה זכור תרע"ח (ע' קצד). ובפרט מזה שמציין שם לדיה ויגש תרע"ח — עיי' ע' קכד.

(39) קידושין מ, ב.

(40) ביה הלשון (העלם העצמי) בדיה ויגש הגיל ע' קכה.

(41) דיה ויגש הגיל ע' קכד.

(42) להעיר שהקביעות דיום ההולדת (כ' מרחשוון) בשנת תרס"ז היתה בש"ק פ' וירא אליו ה"י — גילוי מלמעלה⁴⁴, והקביעות דיום ההולדת בשנת תרס"ז היתה ביום ה' פ' חיי שרה⁴⁵ — כמה ימים דעבודה כמו שהיא לאחר הגילוי מלמעלה (ראה לקמן הערה 44) ד"ירא אליו ה"י.

ולהעיר גם מזה שבכל השנים (משנת תרנ"ד עד שנת תרע"ז) ה"י אדמור"ק נ"ע בעל יום ההולדת בליובאוויטש, מלבד בשנת תרס"ז שה"י או בחול, בירצבורג (התמים' חוברת ג ע' לא"ב). ואולי יש לומר, שגם ענין זה (שה"י או בחול) מליובאוויטש שייך לעבודת הבירורים, בירור והעלאת התחתון.

(43) ביה הלשון (העלם העצמי) בדיה ויגש הגיל ע' קכה. כנ"ל.

(*) ולהעיר מהשייכות המיוחדת דבעל יום ההולדת ל"ירא", שפועל בהיותו ילד השתוקק לזה ועד לבכ"י

(היום יומי פ' מית, וראה לקו"ט חט"ו ע' 129 זא"ל. וש"נ).

(**) להעיר שהקביעות דכ"י מ"ח (שהוא כמו הקביעות דיום א' דריה) יכול להיות בדי' ימים: ביום השי"ק פ' וירא, ביום כ"י או ביום ה' (דפ' חיי שרה), וכשהקביעות דכ"י מ"ח הוא ביום ה' — הוא ריבוי הכי גדול בימי הטבועה שלאחרי הגילוי ד"ירא.

הוי' כ"א) ענין נוסף (שבא לאחרי וע"י ושמרו דרך הוי')⁴⁴. וזהו מה שמאמר זה מתחיל בפסוק והוי' אמר המכסה אני, ומבאר דהמכסה אני הוא בחי' העלם העצמי דא"ס, ופירוש המכסה אני מאברהם הוא שלאברהם נתגלה בחי' זו, דע"י עבודתו בבחי' אור חוזר מלמטה למעלה, וגם יצוה את בניו ואת ביתו אחרי גו' לעשות צדקה ומשפט, לכן נתגלה לו בחי' העלם העצמי. [ואומר על זה המכסה בחמ"י, כי מצד העבודה שלו (בבחינת אור חוזר) אין שייך שלא יתגלה לו בחינה זו]. ומכיון שבמאמר זה מדובר בענין הגילוי דהעלם העצמי (המכסה אני), לכן, גם בפסוק כי ידעתיו גו' מפרש שידעתיו הוא לשון חיבה שחיבב אותו בבחי' תענוג העצמי [דגילוי תענוג העצמי הוא נעלה יותר מגילוי הרצון, שלכן גילוי הרצון יש גם עכשיו משאיכ גילוי התענוג יהי' רק לעתיד⁴⁵], כי ע"י המשכת וגילוי העלם העצמי, גם הגילויים הם באופן נעלה יותר⁴⁶.

והנה שני ענינים אלו דושמרו דרך הוי' (המשכה מלמעלה למטה) לעשות צדקה ומשפט (עבודה מלמטה למעלה) ישנם בכאז"א מישראל, במשך כל הדורות. דנוסף על זה שכל עניני התורה הם נצחיים⁴⁷, ובפרט הענינים דמעשה אבות סימן ונתינת כח לבנים⁴⁸, הרי בנוגע לענין זה אומר בפירוש אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי, עד סוף כל הדורות. וציווי זה (שאברהם מצוה את בניו גו') הוא נתינת כח מיוחד (נוסף על הנתינת כח שמצד מעשה אבות) לכל אחד מישראל על שתי עבודות הנ"ל.

ז) ויש לקשר זה עם הפסוק (בתהלים קאפיטל⁴⁹ קטו, הקאפיטל דבעל יום ההולדת⁵⁰ דשנה שעברה⁵¹) אתהלך לפני הוי' בארצות החיים⁵², ארצות

(44) כי בכדי שיהי' בירור והעלאת התחתון (בשלימות) צ"ל תחילה ההמשכה והגילוי מלמעלה (ועד תלמוד שמביא לידי מעשה — ראה ד"ה וינש שם ע' סכד), ועפ"י תובן השייכות דלעשות צדקה גו' לשמרו דרך הוי' גם להפירוש שבהמאמר דשנת תרס"ז.

(45) פרש"י עה"פ.

(46) ד"ה כי ידעתיו תרס"ז ס"ע עו.

(47) ובמבואר שם (ד"ה וה' אמר תרס"ז בסופו) בענין ואברהם היו יחי' לגוי גדול ועצום גו'.

(48) וראה תניא רס"ז.

(49) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן עה"פ לך לך יב, ו. וראה שם יב, י"ד. תולדות כג, א. וישלח לב, ד.

(50) כו הוא לשון הציצ בכ"ס (לדונמא: איהית ניד כרך ב' ס"ע אי"א).

(51) כידוע המנהג לומר הקאפיטל תהלים המתאים למספר שנותיו — מכתב כ"ק מ"ח אדמור, נדפס בקובץ מכתבים ע"ד אמירת תהלים. אגרות יקודש כ"ק אדמור מוהרי"צ ח"י ס"ע נג, וענין זה שייך גם לאחר ההסתלקות — כמפורש ברשימה שבהערה הבאה. וראה לקו"ש ח"ה ע' 103 ואילך. ח"כ ע' 400 ואילך. ועוד.

(52) להעיר מרשימת כ"ק מ"ח אדמור מכ' מ"ח תשי"ה (נדפסה בהוספות לסה"מ פרי"ת ע' שנו), ש.ב.ל. אחד מכ"ק רבותינו . . . יאמר דרוש ע"פ דקאפיטל פ"ד — דמזה מוכת, שגם הקאפיטל דשנה העברה שייך ליום ההולדת.

(53) פסוק ט.

לשון רבים, ומבואר בתו"א⁵⁴ שהם (בכלל) ב' ארצות, עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, דב' ארצות אלו הם המשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה. ויש לבאר זה ב' אופנים. א' שעלמא דאתכסיא הו"ע העלאה מלמטה למעלה (דעלי למעלה הו"ע של התעלמות) ועלמא דאתגליא (ענין הגילוי וירידה) הו"ע המשכה מלמעלה למטה. וע"פ המבואר בתו"א שם שעלמא דאתכסיא הוא בחי' לאה (מחשכה) ועלמא דאתגליא הוא בחי' רחל (דיבור), יש לומר, שעלמא דאתכסיא בעבודת האדם הוא לימוד התורה, שעיקר ענינה הוא הבנה והשגה (מחשבה)⁵⁵, ועלמא דאתגליא הוא קיום המצוות בדיבור ומעשה. ועפ"ז, עלמא דאתכסיא הוא המשכה מלמעלה למטה ועלמא דאתגליא הוא העלאה מלמטה למעלה, כגיל בארוכה שתורה היא המשכה מלמעלה למטה ומצוות הם העלאה מלמטה למעלה.

ח) וע"י העבודה דאתהלך לפני הוי' בארצות החיים, באים לתוכן הקאפיטל דבעל יום ההולדת⁵⁶ דשנה זו⁵⁷, הללו את הוי' כל גוים גו' כי גבר עלינו חסדו גו', שגם שני ענינים אלו הו"ע העלאה והמשכה. הללו גו' כל גוים גו' הו"ע בירור זיכור והעלאת העולם⁵⁸, עד שגם הגוים והאומים מהללים ומשבחים את הוי'. וגבר עלינו חסדו גו' הו"ע המשכה מלמעלה למטה, דנוסף על זה שחסד (בכלל) הוא המשכה מלמעלה למטה, הנה החסד (ההמשכה) הוא בתוקף ובהתגברות, גבר גו' חסדו. והוא, שההמשכה היא מלמעלה מעלה ביותר, קצה הכי עליון, וביחד עם זה באה ההמשכה למטה מטה, עד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו, וזהו מה שממשיך בכתוב ואמת הוי' לעולם, דאמת הוי' היא בחינה נעלית ביותר [וייל שזהו"ע מ"ש הרמב"ם⁵⁹ שכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, דאמיתת המצאו שייך לשם הוי', שלכן מביא ברמב"ם (בהמשך הענין שם)⁶⁰ הפסוק⁶¹ והוי' אלקים אמת].

(54) יוצא כב, ד. וראה גם אה"ת שם רמז, סעי' ואל"ף.

(55) ד.אם אינו מבין הפירוש, אינו נחשב לימוד כלל (הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ג. שו"ע אדה"ז אר"ח סי' ס"ב).

בהל' ת"ת שם ה"ב. וכל מה שלומד בהרצור לכד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא אינו יוצא בלימוד זה י"ח מצות ולמדתם אותם וכמ"ש לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך והגית בו וגו'. אבל: (א) זהו בנוגע מצות ת"ת, ש.אינו יוצא בלימוד זה י"ח מצות ולמדתם אותם (ולא לעצם הענין דלימוד התורה) וכמו שמדגיש בהלכה זו עצמה ש.אינו יוצא בלימוד זה⁵⁷, משא"כ כשאינו מבין, אינו נחשב לימוד כלל⁵⁸. (ב) גם בנוגע למצות ת"ת — מדייק אדה"ז ש.אינו יוצא י"ח מצות ולמדתם אותם⁵⁹, שהיא, במ"ש לא ימוש גו' מפ"ך, משא"כ מצות להגית ש.לאחר י"ל שיוצא גם בלימוד זה — ראה בארוכה ליקט פירושים וכו' לאנה"ת פ"א ע' סה הערה 83.

(56) — תשל"ז: תהלים קיז (א"ב) — כל הקאפיטל.

(57) ובפרט לפמ"ש ברישומות הציצ לתהלים שם (יהל אור ע' תמו) שפסוק זה נאמר על, אז אהפוך אל עמים שמה ברורה שיהי לעיל (צפני ג, ט), שאז יהי שלימות הבירור — אהפוך אל עמים, אתהפכא.

(58) הל' יסוה"ת פ"א ה"א.

(59) שם ה"ד. וראה ד"ה הללו את ה' תשליא (לעיל ע' קד), דכוונת הרמב"ם כמ"ש, והוא שהנביא אומר: י"ל שהוא להדגיש שזהו אמת נעלה כזה שא"א לידע כלל בשכל רק, שהנביא אומר: ויש לומר, דזהו גם מה שהרמב"ם ממשיך, והוא שהתורה אומרת כו", דיש דרגא באמת נעלית יותר שאינה מתגלית גם בנבואה, אלא, שהתורה אומרת:

(60) ירמ"י י, י.

ואעפ"כ הוא נמשך לעולם, לעולם הזה הגשמי, ובוזה גופא גם לגוים ואומים. אמנם לאחר כל העילוי דהמשכה זו, נאמר זה בכתוב (לא בתור ענין בפ"ע, אלא) בתור טעם (כי) על הללו גו' כל גוים. דתכלית הכוונה של ההמשכה היא שעיי"ז יהי אח"כ בירור ועליית המטה, שגם הגוים גופא יהללו את הוי'. ועיד העילוי דלעשות צדקה ומשפט שבא ע"י קדימת דרך הוי". וסיום וחותם המזמור הוא הללוי, דאמיתית ההילול יהי בשירה העשירית⁶¹ לעיל, שאז יתגלה העילוי דהעלאת התחתון, מעשה גדול, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

(61) ראה לעיל סעיף ו ובהערה 44.

(62) מכילתא עה"פ בשלח טו, א. תנחומא בשלח י"ד. תרגום שה"ש בתחלתו. וראה אוה"ת שה"ש בתחלתו.